

Green Label

ฉลากเขียว

เบญจลักษณ์ กาญจนเศรษฐ์*

จากตัวอย่างรูปฉลากเขียว หรือ Green Label บางส่วนข้างต้น จะเห็นได้ว่าปัจจุบันฉลากเขียว มีความสำคัญ และเป็นที่ยอมรับมากขึ้น มีฉลากเขียวหลากหลายประเภททั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากสังคมทั้งภาครัฐ องค์กร ภาคเอกชน โดยเฉพาะผู้บริโภคและผู้ผลิตมีความตระหนัก หรือความรู้สึกที่ต้องรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นนั่นเอง รวมถึงองค์กรและผู้ผลิตที่มีความพยายามที่จะแข่งขันกับผู้ผลิตรายอื่นให้ได้ ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานพยายามที่จะออกฉลากเขียวประเภทต่างๆ เพื่อใช้อ้างอิงผลิตภัณฑ์ของตนว่าอ่อนโยนต่อสิ่งแวดล้อม หรือเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม Green label บางครั้งก็เรียก Environmental หรือ Eco Labels ซึ่งไม่ได้หมายความว่าเครื่องหมายหรือฉลากจะมีสีเขียวเสมอไป แต่เขียวนี้มีความหมายมากกว่าสีของฉลาก กล่าวคือหมายถึงการไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ดังจะเห็นว่า green label ที่มีการออกฉลากรับรองนั้น ก็ไม่ได้มีสีเขียวอย่างเดียว มีสีอื่นด้วย เช่น ฟ้า น้ำตาล

Green Label นั้นมีการเริ่มใช้ครั้งแรกในโลก เมื่อ พ.ศ. 2520 ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ปัจจุบันมีการจัดทำฉลากเขียวมากกว่า 20 ประเทศ เช่น ญี่ปุ่น สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส

* ดร. เบญจลักษณ์ กาญจนเศรษฐ์ สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-mail: benjalak.k@chula.ac.th

สำหรับประเทศไทยนั้น ได้เริ่มโครงการฉลากเขียวนี้เมื่อ พ.ศ. 2536 โดยคณะกรรมการธุรกิจเพื่อสิ่งแวดล้อมไทย และความร่วมมือจากกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และองค์กรเอกชนอื่น ๆ ฉลากเขียวของประเทศไทยนี้ได้รับการจดทะเบียนลิขสิทธิ์กับกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ให้เป็นเครื่องหมายรับรอง การนำฉลากเขียว ประเทศไทย ไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่รักษามาตรฐาน จะมีการดำเนินการตามกฎหมาย

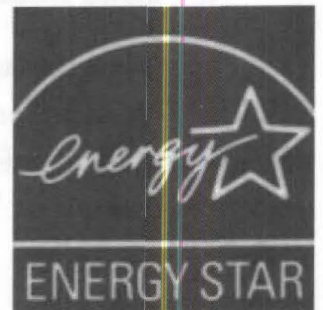
หลักการคัดเลือกผลิตภัณฑ์เพื่อใช้ฉลากเขียว มีดังนี้

1. เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้อุปโภค บริโภคทั่วไปในชีวิตประจำวัน
2. กำกับถึงผลกระทบของผลิตภัณฑ์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของสิ่งแวดล้อมที่ได้รับเมื่อผลิตภัณฑ์นั้นจำหน่ายออกสู่ตลาด
3. วิธีการตรวจสอบต้องไม่ยุ่งยากหรือเสียค่าใช้จ่ายในการประเมินคุณภาพของผลิตภัณฑ์ตามข้อกำหนดทางสิ่งแวดล้อมสูงเกินไป
4. ต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้ผลิตมีทางเลือกอื่นในการผลิตที่จะทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า
5. ต้องไม่ใช่ผลิตภัณฑ์ประเภทยา เครื่องดื่มและอาหาร เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับสุขภาพความปลอดภัยในการบริโภค มากกว่าด้านสิ่งแวดล้อม ถ้าติดฉลากเขียวจะสร้างความสับสนให้แก่ผู้บริโภคได้

ผลิตภัณฑ์ที่จะได้รับฉลากเขียวนั้นต้องผ่านการประเมินผลกระทบแบบครบวงจร คือ ตั้งแต่กระบวนการผลิต การขนส่ง การใช้งาน จนกระทั่งการกำจัดเมื่อผลิตภัณฑ์หมดอายุ ทั้งนี้การขอรับการประเมินนั้นเป็นการขอโดยสมัครใจ ทั้งผู้ผลิต ผู้จำหน่าย หรือผู้ให้บริการ โดยสามารถยื่นขอได้ที่สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย หรือสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการประเมินหรือได้รับการรับรองแล้วสามารถนำเครื่องหมายฉลากเขียวไปใช้ในการโฆษณาและติดฉลากที่ผลิตภัณฑ์ได้ ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับฉลากเขียวมีหลายประเภท เช่น ตู้เย็น เครื่องสุขภัณฑ์ประหยัดน้ำ หลอดฟลูออเรสเซนต์ประหยัดพลังงาน ถ่านไฟฉายสุตรไม่ผสมสารปรอท และเครื่องปรับอากาศประหยัดพลังงานไฟฟ้า เป็นต้น

ต่อไปนี้จะยกตัวอย่าง Green Label ในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งได้นำหลักการฉลากเขียวมาประยุกต์ใช้หลากหลาย ดังนี้

1. Energy star เป็นโครงการร่วมระหว่างองค์การพิทักษ์สิ่งแวดล้อมของสหรัฐอเมริกา (US Environmental Protection Agency) และกรมพลังงานของสหรัฐอเมริกา (US Department of Energy) เพื่อช่วยให้ผู้บริโภคสามารถประหยัดเงินและรักษาสิ่งแวดล้อมได้ในขณะเดียวกัน ได้มีการใช้สัญลักษณ์นี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 และได้ช่วยให้ชาวอเมริกันประหยัดเงินได้เป็นล้านล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งประมาณว่าเท่ากับปริมาณการปล่อยแก๊สเรือนกระจกจากรถยนต์ 29 ล้านคัน เครื่องหมายดังกล่าวได้มีการใช้ติดผลิตภัณฑ์กว่า 40,000 ชนิด เช่น หลอดไฟฟลูออเรสเซนต์ เครื่องทำความร้อนและทำความเย็น เครื่องคอมพิวเตอร์ ตู้เย็น เป็นต้น

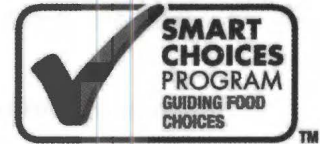
2. USDA Organic เครื่องหมายหรือฉลากอินทรีย์นี้ เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากที่สุดในด้านผลิตภัณฑ์อาหาร ริเริ่มโดยกรมการเกษตรของสหรัฐอเมริกา ฉลากนี้ใช้กับผลิตภัณฑ์สด ดิบ ผลิตภัณฑ์ผ่านกระบวนการที่มีส่วนประกอบเป็นสารอินทรีย์ โดยกำหนดว่าถ้าเป็น พืชผัก ผลไม้ ต้องไม่ใช่สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช หรือปุ๋ยจาก

ตะกอนน้ำทิ้ง ถ้าเป็นเนื้อสัตว์ต้องเลี้ยงโดยให้อาหารอินทรีย์ ไม่ขังในคอก สามารถออก จากคอกได้อิสระ ไม่ใช่ยาปฏิชีวนะหรือฮอร์โมนเร่งโต รวมทั้งไม่มีการใช้สารกัมมันตรังสี หรือเทคนิคทางวิศวกรรมพันธุศาสตร์ และสารสังเคราะห์อื่นใด ฉลากประเภทนี้ แบ่งออก เป็น 3 ชนิดตามปริมาณสารอินทรีย์ ที่มีอยู่ในผลิตภัณฑ์ กล่าวคือ 75%, 90% และ 100%,

3. Smart choice

เป็นโครงการของบริษัทเป๊ปซี่ เพื่อช่วยผู้บริโภคในการเลือกอาหาร เครื่องดื่ม อาหารว่าง การให้ฉลาก พิจารณาจากเรื่องของปริมาณน้ำตาล เกลือ ไขมัน ไฟเบอร์ วิตามิน และสารอาหาร ตัวอย่างอาหารที่ได้ฉลากฉลาก ได้แก่ สินค้ายี่ห้อ Tropicana, Gatorade, Banked Lay's, Quaker และ diet Pepsi

4. Green-e

ฉลากนี้เพื่อแสดงว่าผลิตภัณฑ์ได้ผลิตขึ้นโดยใช้พลังงานประเภทนำมาใช้ใหม่ ได้ (renewable energy) เช่น พลังงานลม พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานน้ำ พลังงาน ชีวมวล ซึ่งแบ่งเป็น Green-e Energy และ Green-e marketplace (ผลิตหรือ ซื้อพลังงานนำมาใช้ใหม่ได้)

5. Rain Forest Alliance Certified

ฉลากนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสงวนความหลากหลายทางชีวภาพและการอยู่อย่าง ยั่งยืน โดยการกระตุ้นการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน ปรับพฤติกรรมผู้บริโภคและธุรกิจให้เป็นไป ตามวัตถุประสงค์ การดำเนินการเริ่มจากผู้เชี่ยวชาญจะทำรายงานประเมินว่าตรงกับมาตรฐาน หรือไม่ เช่น ถ้าฟาร์มได้รับการรับรอง ผู้ผลิตต้องยืนยันได้ว่าชื่อผลิตภัณฑ์จากฟาร์ม ดังกล่าว หากเป็นไปตามมาตรฐานก็จะได้รับฉลากติดไว้ที่ผลิตภัณฑ์ ฉลากดังกล่าวจะพบ ในกาแฟ โกโก้ ช็อกโกแลต ชา ถั่ว กระชาย เฟอ์นิเจอร์ วัสดุก่อสร้าง และอื่น ๆ

6. Certified Humane Raised and Handled

องค์กรอิสระไม่หวังผลกำไรเป็นผู้รับรองฉลากนี้ มาตรฐานฉลากนี้ ได้แก่ การไม่ใช้ฮอร์โมนเร่งโตหรือยาปฏิชีวนะ สัตว์ต้องไม่ถูกขังและมีอิสระที่จะไปไหน ขาวนาจะต้องปฏิบัติตรงตามข้อกำหนดเรื่องความปลอดภัยของอาหารและสิ่งแวดล้อม ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับฉลากนี้แล้ว ได้แก่ เนื้อวัว หมู ไก่ ไข่ ซีส นม และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ จากสัตว์

7. LEED (Leadership in Energy and Environmental Design) or

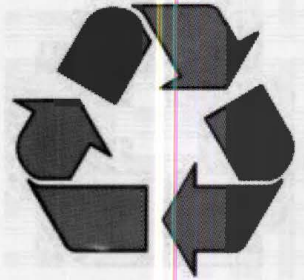
Green Building Certified เป็นฉลากที่รู้จักกันดีสำหรับการรับรองอาคารเขียว ข้อมูล จากสหรัฐอเมริกา (US Green Building Council, USGBC) อาคารในประเทศสหรัฐฯ มีการใช้ไฟฟ้า 72% ของไฟฟ้าที่ใช้ทั้งหมด USGBC จึงจัดทำมาตรฐานเพื่อให้มั่นใจว่า เจ้าของอาคารได้พิจารณาด้านสิ่งแวดล้อมในการออกแบบและก่อสร้างทั้งอาคารพาณิชย์และ ที่อยู่อาศัย ข้อกำหนดเพื่อให้ได้รับการรับรอง เช่น ต้องเป็นไปตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับต้องออกแบบให้มีขนาดเล็ก และอัตราการใช้สอยที่เหมาะสม รวมทั้งพิจารณา

เรื่อง สถานที่ตั้ง การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพอากาศภายในอาคาร ที่ตั้งและการเชื่อมโยง การออกแบบแนวใหม่ การรับรองมี 3 ระดับ คือ เงิน ทอง และแพลทินัม

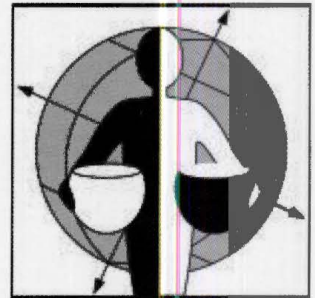
8. The Recycling Symbol

ฉลากนี้ออกแบบโดยนักศึกษาวิทยาลัยอายุเพียง 23 ปี ชื่อ แกรี แอนเคอตัน มีการใช้ทั่วโลก เช่น ระบบการให้รหัสประเภทพลาสติก โดยเพิ่มตัวเลขไว้ตรงกลางของสามเหลี่ยมเพื่อระบุประเภทเรซินพลาสติกที่ใช้ในการผลิต

9. Fair Trade Certified

ฉลากนี้รับรองว่าผลิตภัณฑ์ผลิตขึ้นภายใต้ข้อกำหนดทางด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ ได้แก่ ราคายุติธรรม สภาพการทำงานที่ยุติธรรม การค้าตรง องค์กรมีความเป็นประชาธิปไตยและโปร่งใส มีการพัฒนาชุมชน และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน สินค้าที่ได้รับการรับรอง ได้แก่ กาแฟ ชา ช็อกโกแลต วานิลลา ผลไม้สด น้ำตาล ดอกไม้

เอกสารอ้างอิง

<http://earth911.com/news/2009/10/12/top-10-green-labels-guide/>

<http://www.thaieditorial.com/>